

ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT.

I. szám
1892.

KIADJA AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET.

232. sz.
1911.

Kissármás.

Írta: Herrmann Antal dr.

Erdély! Csodaország! Tündér Ilona bívös kertje! Mondák világa! Regék hona! Hagyományszentelte föld! Történelmi emlékek dicső ereklyetartója! Szabadság hazája! Magyarság bástyája! Drága szülőföldem!

Fenséges havasok ormai nektárt termő lankákon át kalászt ringató rónákra tekintenek le. Erdőkoszorúzza szorosokon és kies völgyeken át aranyfövényű folyók sietnek anyjuk, a magyar Tisza ölére. A hegyek méhe szabadságvédő vasat és műszerző aranyat rejt.

A Kárpátok lejtőire Attila mondai unokái mellé Decebal mesés utódai szívárogtak. Árpád ivadékai és a hospesek származékai kanaáni lapályokat művelnek. Hajk fiai és Izrael maradékai a fölöslegest a szükségesre váltják fel. Kacagva itt sír Egyiptom fajzatjának száraz fája.

A teremtő remekbe alkotta Erdélyt. Ami zord fensége és bájos szépsége, hasznos értéke és érdekes kedvessége, bámulatos ritkasága és csodás kincse van a természetnek, mind Erdélynek adta kelengyéül.

De ezt nem élvezhette nyugodtan a daliás vőlegény, a magyar. Arájáért véres századokon át folyton küzdenie kellett mongollal, tatárral, törökkel, némettel, oláhval, muszkával. Az arany nagy részét már elébb elhurcolták innen a kapzsi Róma légiói. Török, tatár, német folyton dulta, prédálta az országot, amazok hordái keletre, emezéi nyugatra hordották Erdély kincseit. A béke idején is idegen jövevények harácsolják el földjét, galíciaiak tarolják le a havasok díszét, s a hegyek jórészt immár kopáron meredeznek, mint vén bűnös tar koponyája.

De a hazai természet gazdagsága és kegyessége kimeríthetetlen. Bölcs gondoskodása még tömérdék kincset rejteget. Lassankint tárja fel azokat, épen amikor legtöbb szüksége van rájuk ezen országrész sanyargatott népének.

Erdély arra volna predesztinálva, hogy népe itt, mint valami óriási ipartelepen, dolgozza fel a természet gazdag adományait, s

ezzel a jólét magas fokára emelkedve, az állam erős oszlopa legyen. De a nemzet nem értékeli kellően Erdélyt s a kormányok elhanyagolták. A nemzeti ügy sorvasztó harcot vív a létért. A közlekedési hálózat tökéletlen, az iparfejlesztési eszközök gyarlók. Kiváló fiai is máshol kénytelenek érvényesülni. Pedig a mai korban főleg az ipar fellendülésétől függ az országok állapota, a nemzetek sorsa.

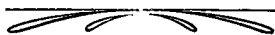
Ebben a válságos időben tör elő, gondviselésszerűen, a kissármási földgáz. Ezek a gázok, amelyek kiömlenek a Vezuv roppant kráterén és a torjai Búdös-barlang résein, sejtetik a föld belsejének rettenetes titkait. Erdély szívében, mint valami óriási gázometerben, évezredek óta gyülemlik a földgyomor gőze. Most végre szelentyút talált. Roppant erővel tör felszínre régi börtönéből. Ha elzárják útját, rostává teszi messze a talajt és bugyborékolni, forrni kezd az egész tájék.

Új, dús hozományt adott az anyatermészet az ország mostoha lányának, Erdélynek. A hamúpipőke hirtelen nagyon kapós lett. Kapzsi kérők raja zsibong körülötte, mint Penelope körül. Hozományhajszoló kufárok el akarják ragadni a hozományt és aztán ismét hoppon hagyni a kifosztott leányzót.

A magyar Bábel, a nagy moloch, Budapest, már mohón nyujtogatja erre felé százmértföldes polipkarjait. Telhetetlen Bál-gyomra el akarja nyelni a vidéknek ezt az értékét, természetadta kincsét is. Hogy ott a részben idegen érzületű milliomos üzerek még több milliót halmozzanak fel. Erdélynek pedig, a világ egyik leggazdagabb földjének népe nyomorogjon tovább szegénységben.

Nem. Nem engedjük a földbe visszafajtani és százmértföldnyire ellopni az erdélyi föld éltető lehet! Eleget áldoztunk, sinylódtunk. Elég mellőzést, kiszipolyozást szenvedtünk, mint szerencsétlen országos politika és szerencsés kalandorok áldozatai. Mi, a haza mostoha, és mégis leghívebb gyermekei, magának a közhazának javára, mondjuk már egyszer ki a jelszót:

Erdély az erdélyieké!

Lábszánkó kirándulás a Gyalui-Havasokba.

Irta: Dr. Ruzitska Béla.

Az ideai télen Kolozsvár vidékén általában véve csak rövid ideig volt állandó hó és ezzel együttjáró nagyobb hideg, úgy hogy a téli sportokat kedvelők és művelők, mindössze csak három héten át élvezhették ez egészséges, edző és felette kellemes téli szórakozásokat. Kolozsvár vidékéről már az utolsó februáriusi napokban eltűnt a hó, amit főképen az időben beállott enyhe idő és gyakori eső okozott. Azonban a várostól távolabb, nyugati irányban emelkedő Gyalui-Havasokon még akkor is nagymennyiségű hó fehérett és hivogatólag integetett nekünk, kik a téli időben lábszánkókon már más években is felkerestük azokat. Így azután csakhamar összeállott 3 tagból álló, ily merész útra vállalkozó, kis skitársaságunk (Ruzitska Béláné, ifj. Hirschfeld Sándor, és e sorok írója) és március 10-én reggel 6 órakor, hátizsákokba csomagolt élelmiszerekkel, s egyéb szükségesekkel felszerelve, meg azután a 3 pár hosszú skivel és botokkal jól felpakolt kocsin, nekiindultunk a hegyeknek. Kolozsvár utcáin természetesen nagyot néztek az ily korai időben járó-kelők, hogy hova mennek ezek „szánkázni“, mikor már nincsen hó? Mi azonban vig kedélyben és az élvezendő szépségek utáni vágyakozás közben hagytuk el a várost, sajnálkozva mindazokon, kik a természet e gyönyöreit élvezni és megérteni nem tudják!

Kissé hűvös reggeli szélben Szászfenes, Szászlóna községeken át Magyarfenesre értünk, hol *Taszler* Rezső Andrásy-uradalmi erdőfelügyelő úr barátságos, vendégszerető házához tértünk be rövid félórára, kitől nagy előzékenységgel és szívésséggel engedelmet kaptunk a Gyalui-hegység Andrásy-havasok nevű részében levő Dobrini-telepen való néhány napi tartózkodásra. Kellemes reggeli után, már 8 órakor tovább indultunk és pedig először Tordaszentlászló községen, majd a főúttól nyugatra letérve, Kisfenes szegényes falun át, a Fenes patak hegyek közül előtörő szűk völgyébe. Itt találtuk az első összefüggő havat, mert míg előző napon Kolozsvárt és a síkabb területen havaseső hullott, addig itt a hegyek között, meglehetősen nagy havazás volt. Így azután egyszerre belejutottunk a legszebb télitájképű vidékbe. Különben is a patak, merészen emelkedő, szűk, sziklás, magas hegyoldalokkal szegélyezett, sűrű erdővel fedett völgye, mindig — még nyáron is — oly bájos, kedves és festői, most azonban a vakító fehér hótömegekkel és a háttérben égig emelkedő magas vonulatok hómezőivel, valóban elragadó, vadregényes. Nemsokára a Plopi-hegy aljához értünk, hol útunk a völgyet elhagyja és a hegy keleti oldalán, nagy kanyarodókkal felkapaszkodik. Minél feljebb emelkedünk, annál szebb kilátás tárul elénk az eddig bejárt vidékre, sőt ha a Szamos völgyét sűrű, nehéz köd el nem fedné, egész Kolozsvárig elláthatnánk; így azonban csak a környező, változatos alakú szép hegyek napsütötte, csillogó oldalait és csúcsait szemlélhetjük. 10 órakor már a csaknem 1000 m. tengerszín feletti magasságú Prislop-hegy tetején levő korcsmánál vagyunk, hol a Dobrini előnkbe küldött embereknek kellett volna várakozniok. Embereink azonban még nincsenek itt, azért marad időnk arra, hogy az innen nyugati irányban az Andrásy-havasok egész tömegére és lenn a mélységben kanyargó gyönyörű Jára vize völgyére feltáruuló páratlanul szép kilátásban gyönyörködjünk; sőt felhasználva az alkalmat, könnyű kocsinkon a hegygerinc mentén tovább

vezető nagyon havas és jeges úton, lassú lépésben még 1 kilométert tovább haladunk. Ennyit legalább még megtakarítunk a mai amúgy is elég hosszú gyalogútból. De kocsival messze nem haladhatunk, a hó oly nagy és mély, az út oly keskeny, menedékes és csúszós, hogy ilyenkor kocsival járni rajta veszedelmes Szerencsére előnkbe küldött embereink is épen most kerülnek elő az 1240 m. magas, félgömb alakú csúcsú és Kolozsvárról is jól látható *Testes* (Tyestyes, térképen Testiesul) nevű hegy mögül. Most már megnyugodva szállunk le a kocsiról, nem kell meglehetősen nagytúlyú podgyászunkat magunknak cipelnünk.

Körülbelül $\frac{1}{2}$ 11 órakor hagyjuk el a kocsit, s mondunk búcsút a lakott világnak, mert további útunk már a havas, fenyves vadonban vezet és csak

ÚTBAN A DOBRIN FELÉ 1911. MÁRCIUS 10-ÉN.
(RUZITSKA FELVÉTELE.)

egyed elhagyatott, elszórt házakat találunk. Addig, amíg az út a melegen tűző, napnak kitett oldalon kanyarog, nem érdekes a lábszánkókat felkötni, könnyebb a meglevő lábnyomokba lépdelve haladni. Amint azonban útunk a *Testes* hegy nagy domború tetejének északi oldalára átkanyarog, a hó azonnal keményebb, síkabb és jobb minőségűvé válik, úgy hogy most lábszánkóinkat felkötjük, hogy azokat estig, a Dobrinba való megérkezésünkig, le se vessük

Most már gyorsabban, könnyebben és kellemesebben haladunk tovább, amihez járul az is, hogy lejtős, tehát jól csúszó területre és ritkás erdőbe érünk be. Nemsokára elérjük a gyönyörű sötétzöld színű fenyőerdőt, melynek árnyékában a különben csaknem kellemetlenül meleg napsütés, nem puhítja fel annyira a tegnapi frissen hullott laza, lágy havat. Helyenként, a szélnek jobban kitett oldalakon, nagy hófúvásokon kell átgázolnunk, melyek

a gyors haladásban, egyenlőtlen dombos-völgyes felületükkel, eléggé gátolnak. Ezenkívül útunk bár lassan, de folyton felfelé tart, ami csak lépésben való haladást enged meg. Így azután 12 óra is elérkezik, mire a hegyoldalokon, igen nagy területen szétszórt házból álló *Hideghavas* község középpontját alkotó templomot a völgy tulsó oldalán megláttuk. Itt találkoztunk Ferenczi Ferenc dobrini főerdőőrrel, ki telefonon már előre értesítvén jövetelünkről, előnkbe sietett. Most már megnövekedett számú, 7 tagból álló skitársaság haladt tovább a Hidegkút nevű forrásig, hol déli pihenőt tartottunk. E bővizű forrás, illetőleg valószínű kút, szép kilátású, szabad helyen van, de most a szél által odahordott hóval annyira be van temetve, hogy helyét nem találjuk, csak pár 100 lépéssel alább oldotta fel a hó alatt tova folydogáló víz a havat annyira, hogy a víz felszínre került. A valóban melegen tűző napon álldogálva, vagy

fához támaszkodva, költjük el rövid ebédünket, mert itt kényelmes ülőhelyről ilyenkor természetesen szó sem lehet. De sietnünk is kell az ebédrel, mert már negyedórai pihenés után érezni kezdjük a hűvös havasi szellő hűtő hatását. Míg hátunk a napon melegszik, addig csupasz kezünk csaknem megdermed és egész testünkön fázni kezdünk. Ilyenkor minél előbb folytatni kell az útat és gyors, erélyes mozgással felmelegedni. Különben a megmelegedésben nemsokára nem volt hiány. Útunk ugyanis most egy jó darabig szabad, napos helyen, elpuhult, lágy, tapadós hóban vezet tovább. Minden lábszánkózó tudja, mit jelent ez, s hogy ilyen körülmények között mily fárasztó a haladás, mennyire kiizzadunk és felmelegszünk az arasznyi vastagságban a ski talpára rátapadó hótömegek cipelésétől. De nemsokára ez is megváltozik; jobban védett helyen a hó jobb minőségű, itt azután megint könnyebben és gyorsabban haladunk. Majd ismét laza, tapadó hótészta kerülünk, melyből alig tudunk kigázolni. Ilyenkor lábszánkóink talpát paraffinnal próbáljuk bedörzsölni, ami a tapadást kisebbíti, de a rossz havon lényegesen segíteni még sem tud. Így azután csak lassan jutunk előre a Nagy Riska völgy és a Lópaták (Calului) völgy között egyre magasabbra emelkedő gerincvonulat tetején vezető úton. Szekér, szán, vagy gyalogos nyoma ebben a mély, nagy hóban sehohsem látszik, nem jár itt most senki, még az erdők vadjai is a mélyebben fekvő, védettebb helyekre vonulnak le. A merre tekintünk, mindenfelé sértetlen, vakító fehérségű, sima felületű havat és abból kiemelkedő szintén hóval sűrűn fedett, a nagy teherrel görnyedő, lehajló ágú fenyőket látunk; a természet mintegy kihaltnak, teljesen élettelennek tetszik. És e vadonban nyugodtan előre haladó emberre ez a csodás, szokatlan környezet, néma csend, félig eltemetett fenyőerdő, vagy végtelen kiterjedésűnek látszó hómező oly sajátos, különös benyomást gyakorol, azt hinnők valahol a föld északi sarka körül, az örökös hó és jég világában kóborolunk. De e komor ábrándozásunkból a nyugati égbolton egyre alább ereszkedő tűzvörös színbe boruló nap, valamint a közeli mély völgyek, szakadékok és a távolabbi északi hosszú hegygerincvonulat, sok kilométer területen elszórt Magura község-beli apró házak képe mégis kizavar és eszünkbe juttatja, hogy édes Hazánk egyik szép hegységében járunk.

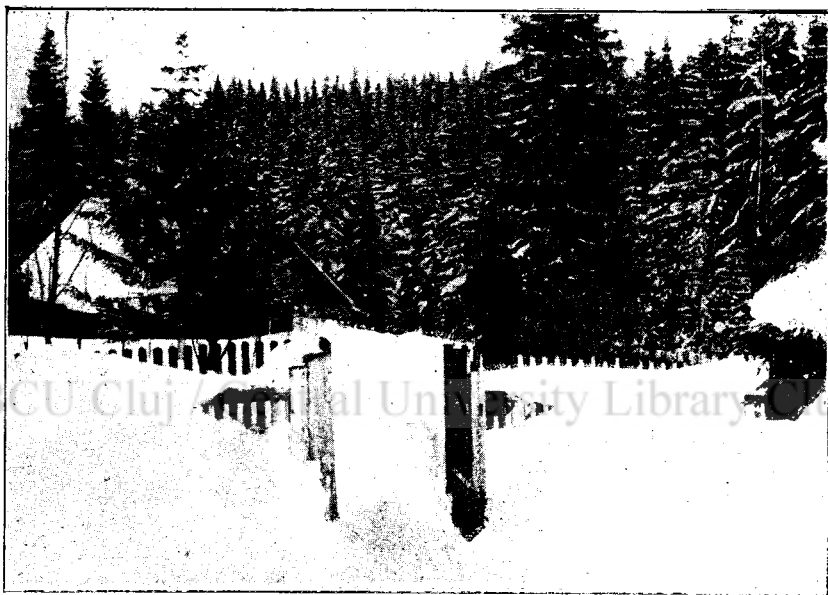
Amint a nap alább ereszkedik, a hűvös havasi szellő csakhamar 0° alá hűti le a levegőt és a havat is, úgy hogy ez utóbbi egyre tömöttebb, összeállóbb és síkabb lesz. Most már könnyebben és gyorsabban haladunk, sőt egy kis ereszkedőnél már csúszhatunk is. Kiérve az erdőből, az *Otelest*-nek nevezett nagy tisztásra jutunk, honnan fölséges kilátás tárul elénk a közeli csupasz, teljesen hóval fedett, pár kilométer hosszú, gyönyörű hajlású hegylejtőkre, melyeken oly kitűnően lehetne leereszkedni, ha nem kellene utána mindjárt ismét visszamászni a magas hegygerincen vezető útra, melyen itt oly sok hó van felhalmozva, hogy az út a környezettől meg sem különböztethető és a mellette fenyőkarókból durván összerótt kerítéseknek csak éppen teteje látszik ki. Alattunk, legalább 700—800 méter mélységben a Fekete völgy, odább a Rekető-völgy húzódik, melyen túl a magurai hosszú hegyvonulat látható, még tovább északra a mariseli hegyhát, azontúl pedig már a messzi távolban a Vlegyásza hatalmas, széles, nagy, csillogó, fehér háta emelkedik ki az északnyugati láthatárból, mely tovább déli irányban a Bihar-hegység magas vonulataiba folytatódik.

Az üde, kellemes, hűvös levegőben most már gyorsan haladunk és 5 óra után már a gerincvonulat utolsó nagyobb, megmászásra váró hegycsúcsa, a *Skoboris* (1549 m.) tövében vagyunk. Útunk e hegy oldalán félkörben kanyarog felfelé és bizony $\frac{3}{4}$ óráig tart, míg a meredek oldalon mély és síkos hóban a tetőre felkapaszkodunk. Ezalatt a nap tűzvörös égő golyója a hegyek mögött teljesen leáldozott és az ég ellenkező oldalán a hold csaknem kerek tányérja

kezdi halvány, derengő, kísérteties fényt a szép tájék fölött szétterjeszteni. Megint újabb, eddig még nem élvezett, gyönyörű kép tárul elénk!

Felérve a hegygerinc tetejére, már csak 1 kilométernyi út van hátra déli irányban az 1520 m. magasságban fekvő *Dobrini vadászcastélyig*. Esti 6 órakor érkezünk meg ide és így a mai napon, meglehetősen kedvezőtlen hőviszonyok között, folytonosan fölfelé haladva, sok fáradtság és küzködés közben 18 km. nehéz utat tettünk meg. Képzeltető mily jól esett most a pihenés, utána a nyugalomban elkölthető izletes vacsora és azután a napi események kedélyes megbeszélése. Végül pedig kényelmes ágyakban pihenhettük ki fáradalmainkat.

Miután egész éjjel derült, tiszta idő volt, a nagy kisugárzás következtében reggelre a hőmérséklet 11 C^o-ra szállott le, minek folytán a tegnapi laza, ellágyult hó alaposan megfagyott és megkeményedett.

HAVAS ERDŐ A DOBRINON 1911. MÁRCIUS 13-ÁN. (RUZITSKA FELVÉTELE.)

Gyönyörű napos reggelre ébredtünk, a levegő tiszta, átlátszó, kellemes hűvös volt, csak a nagyobb távolságokat fedte el köd és homály. Gyors reggelizés után, lábszánkóinkkal a közeli dobrini tetőre siettünk fel, hogy az egész délelőtti folyamán kellemes ski-gyakorlatokat, hatalmas csúszásokat végezzünk. Mindenekelőtt a Biharhegység egész hosszú havas vonulatára kiterjedő pompás kilátást élveztük és e páratlanul szép téli tájképben gyönyörködtünk; azután következett a sértetlen, ép, szűz hóban a tetőről déli irányban való meredek leereszkedés mulatsága. Ily kitünő egyenletes lejtőkön a lefelé haladó lábszánkázó villámgyorsasággal siklik alá, fák és egyéb tárgyak, mint a gyorsan haladó vonat mellett, elmaradnak és a levegő éles sivitással, szélvész-szerűleg füttyül el fülünk mellett. Az ily csúszások rendszeren sok mulatságos, érdekes, kellemes, de néha kissé kellemetlen mellékeseményekkel szoktak együtt járni. Bizony szégyen nélkül bevallom, mindenünkkel megtörtént az, hogy egyes helyeken egyensúlyt veszítve, közelebbi érintkezésbe jutottunk a talajjal, illetőleg az azt legalább egy fél, de néhol 1 m. vastag rétegben fedő hóval. Az ily esések azonban egészen ártatlanok, mert a nagy hóban legfel-

jebb fejünk tetejéig behavazódunk és lenyomatunkat a fölkotort hóban visszahagyjuk, máskülönben puhán esve, még meg sem érezzük az ütődést. Ezért oly kellemes és kis óvatosság mellett egészen veszélytelen a skizés sportja.

Leérve a mélyedésbe, vagy a sík területre, megállunk és most következik a mulatság kellemetlenebb, nehezebb része, mert hogy újból csúszhassunk, vissza kell a hegytetőre másznunk, ami bizony sokszorta több időbe és fáradtságba kerül. Gyakran megtörtént, hogy lefelé 1—2 perc alatt lecsúsztunk, felfelé pedig megfeszített mászással 15—20 percig meneteltünk. Így azután az idő hamar elmúlik s nemsokára azon vesszük észre magunkat, hogy a déli órákban magassan álló nap hevétől a hó újból lágyul, puhul és ragadni kezd. A magas hegység átlátszó, tiszta és oly ritka levegőjében a napsugarak elnyelés nélkül haladnak át, minélfogva besugárzásuk (az úgynevezett inszoláció) ily magas vidékeken felette nagy. Innen van, hogy a levegő hűvös volta ellenére a nap melegítő hatása mégis feltűnő. A napfényen egyszerű kabátban is kellemesen érezzük magunkat, sőt menetközben nem egyszer kiizzadunk, ha azonban a fenyőfák árnyékába, vagy a hegyvonulat északi árnyasabb oldalaira megyünk át, könnyen megfázunk.

E kellemes csúszkálások közben történt, hogy pár száz lépéssel előttünk a sűrűségből egy szarvastehen tűnt elő és a nagy hóban hasig gázolva, a gerincen ép előttünk váltott át a Sóllyom völgye felé. Felejthetetlen szép látvány volt e felriasztott, szegény nemes állat erőlködésének és mohó sietésének a szemlélése, pedig bántani nem akartuk és mint jó turisták csak gyönyörködtünk benne. Néha megállott, félénken felénk nézett és ekkor lábszánkókon könnyen elérhettük volna, majd ismét igyekezett tovább sietni, míg végre elérte a fenyőerdőt és abban eltűnt.

12 óra felé elhagytuk ez igen kellemes és alkalmas skiterületet, hazafelé tartottunk, hol az ebéd várt reánk. Az ebéd utáni legnaposabb, legmelegebb időt pihenésre használtuk fel és így csak délután 4 óra után jöttünk elő szobáinkból, amikor az aláereszkedő nap melegítő erejét veszve, a hó újra megfagyott. Most a dobrini teleptől északi irányban fekvő Skoboris hegy keleti oldalán leereszkedő, legalább 1 km. hosszúságú, gyönyörű nagy erdőlisztásra és meredek lejtőre mentünk, ahol újból a legjobb hóviszonyok között, késő estig tartó nagy versenycsúszásokat rendeztünk. Különösen holdfénynél, a gyönyörű vidék sajtáságos, tündéries megvilágításánál volt az itt tartózkodás mesészerű, felejthetetlenül szép. Ez a lejtő a délelőttinél még meredekebb és így a lecsúszás, ha közben baleset nem történt, 55 másodpercig, a visszamenet a hegytetőre pedig csaknem 20 percig tartott. Csak esti 9 órakor tértünk vissza Dobrinba, mikor az erdészné szívesége folytán, frissen készített vacsora várt reánk. Annak elköltése után nemsokára nyugalomra tértünk, mert következő napra legnagyobb vállalkozásunkat, a Dobrintól 16 km. távolságra levő *Öreg-havas* (Muntale-mare) megjárását tűztük ki.

Másnap reggel kissé felhős, borús és nem is valami hideg időre ébredtünk. Reggelink elköltése után, már 7 órakor a dobrini erdésztől és két erdőszolgától kísérve, nagy útunkra megindultunk, mely egyenesen déli irányban, a gerincvonulat tetején vezet tovább, Kolozs és Torda-Aranyos vármegye, továbbá az Andrassy uradalom és a kincstár területe határán. Ez útunkban a nagykiterjedésű Andrassy hitbizomány nagy részét körüljártuk, mert az délen az Öreghavas legmagasabb csúcsáig nyúlik el. Először tegnapi skiterületünkön, az 1616 m. magas Dobrini-tetőn haladtunk át, azután mindenütt szabad kilátású, széles hegygerincvonulaton tovább, az 1640 m. magas *Dumitrásza-tetőre* értünk fel. Még tovább délre a vidék egyre elhagyatottabb, vadabb, magányosabb lesz, míg eddig a hóban többször is láttunk szarvas, őz, nyul, nyest, mókus, róka nyomokat, addig a további helyeken semmi nyom, semmi élőlény nem észlelhető. Az állatok e téli időben valamennyien a védettebb, mélyebb,

szélnek és viharok kevésbé kitett helyekre húzódnak le, hol az idő viszonyosságai ellen jobban védekezhetnek és élelmüket is könnyebben megszerezhetik. Mikorra a Dumitrásza hegy tetejére felérünk, az ég is kiderült és innen szép kilátásban van részünk a háttérben emelkedő óriási széles hátú Öreghavasra, mai útánk végső célpontjára.

A tetőről déli irányban aláereszkedő lejtőn csaknem 1 km.-t csúszhattunk a gerincvonulat egy mélyebben fekvő horpadásába, hol nyáron oly sok legelő juhnyáj és szarvasmarva csorda szokott tartózkodni. Amott a fenyőerdő szélén, a magas hóban, csaknem teljesen eltemetve, hóval betakarva, felismerhető a kis szlína, mely azonban ilyenkor télen, egészen elhagyatott, üres.

Nemsokára a Súlyompatak völgyének legmagasabb forrásterületét érjük el és hogy útunkat megrövidítsük, nem a nagy félkör alakú ívben kanyarodó gerincvonulaton haladunk tovább, hanem a patak forrásaihoz ereszkedünk le

HAVAS ERDŐ AZ ÖREGHAVAS FELÉ VALÓ ÚTBAN. (RUZITSKA FELVÉTELE.)

és a völgy tulsó oldalán levő fenyőerdőn át kapaszkodunk fel ismét a gerincvonulat tetejére. Ily módon útunkat néhány kilométerrel megrövidítjük, de a helyett újabb nehézségek elé jutunk, mert a völgy mélyedésbe a téli vihar és szél oly sok havat fujt be és hordott össze, hogy a patak alig látható ki belőle; helyenként 1 és fél egészen 2 méter mélységben, meredek falak között folyik és ez a hó oly laza, hogy néhol még lábszánkókkal is térdig süllyedünk el benne. Az erdőben pedig a fenyőfák vannak sűrűn behavazva, csaknem tetejükig hóburokkal fedettek és a nagy hó terhe alatt ágai a földig lehajlanak, közülök sok egészen le van törve. Egy helyt a magas partu, lenn a mélységben vígan csobogó patakon, két átfektetett fenyőtörzsből összerótt pallón kell átmennünk. De a pallón vastag hótakaró fekszik, melyen bizony nem a legkellemebb és kényelmesebb az átkelés, nagy óvatossággal haladunk át rajta és végre e veszedelmes helyen is mindnyájan szerencsésen túl vagyunk, mire a sűrű fenyvesben előttünk emelkedő igen meredek hegylejtő megmászása gördít újabb akadályokat és nehézségeket útunkba. Lassan, minden lépést megfontolva és így is gyakran vissza-vissza csúszva, vagy a szo-

katlanul magas hóban derékig süllyedve gázolunk tovább, mert itt lábszánkón való rendes csúszó-menésről már szó sem lehet. Ski nélkül, gyalog felmenni pedig épen teljesen lehetetlen volna.

Végre azonban nagy fáradsággal mégis sikerül újból a gerincre kimászni, honnan déli irányba, az Aranyos folyó völgyére és az Érchegeységre egészen új, gyönyörű kilátás nyílik. Alig értünk azonban ide fel és tekintettünk kissé körül, midőn a hűvös nyugati szél felhőket és sűrű ködöt fúj felénk, melyek a páratlanul szép képet csakhamar altakarják. Most már keleti irányba kanyarodva, a *Grosi* hegy felé kell tartanunk, honnan újból nagy kanyarodóval délfelé vezet az 1700 m. magas gerincvonulat, mely itt az Öreghavas nagy tömegébe kezd átmenni. Az Öreghavas a Gyalui havasok többé-kevésbé párhuzamosan déli irányba haladó vonulatainak mintegy zárótagja, végpontja és egyúttal legmagasabb kiemelkedése (1829 m.). Egész hosszú, hatalmas tömege a vele egyesülő gerincvonulatokkal együtt vízvázasztót alkot az északi és déli irányban lefolyó patakok és vizek, u. m. a Kis-Szamos és Aranyos vízkörnyéke között.

A mi gerincvonulatunk utolsó csúcsáról, a *Csiunzet* tetejéről lefelé tekintve, gyönyörűen kifejlődött nyeregalakú gerincmélyedést látunk magunk előtt, mely egyenesen az Öreghavas oldalára vezet át. E hegygerincnek északi oldaláról leereszkedő völgyben ered a Jára vize. Pompás csúszással néhány perc alatt lenn vagyunk a nyereg legmélyebb pontján és miután 12 óra már elmúlt, egy magányosan álló nagy fenyő mögé, szél ellen védett helyre meghúzódva, hátizsákjainkból ebédünket elővesszük. Miután azonban leülni, vagy letelepedni az óriási hóban nem lehet, sem pedig tüzet nem rakhatunk, lábszánkóinkon állva, vidám jó kedélyben, mókázások közben költjük el szerény, hideg ebédünket. Eközben a felhők ugyan szakadozni kezdenek, de az Öreghavas 1829 m. magas tetejét állandóan köd és felhőgomolyok fedik, úgy hogy általános egyhangú megegyezés szerint a hegy közeli tetejére föl nem megyünk, mert onnan ily időjárásbeli viszonyok között kilátásunk úgy sem lehet, hanem csak oldalára mászunk fel abban a reményben, hogy visszafelé majd annál kellemesebb csúszásban lesz részünk. Így körülbelül 1750 m. magasságig jutottunk fel, de az Öreghavas északnyugati oldalán oly sok összehordott laza havat találtunk, hogy lábszánkóinkkal bokáig gázolva, mint valami hókotrógépek magasra turtuk fel a porzó havat, de bizony csak nagyon keveset csúszhattunk lefelé.

Miután eközben az idő előre haladt és visszafelé ép oly hosszú útát kell megtennünk, mint idejövet, 1 óra körüli a visszavonulás útjára tértünk. Azt hiszem ezek után bátran állíthatom, hogy ily 6 tagból álló merész turista ski-társaság az Öreghavason még eddigelé nem járt és mi voltunk az elsők, kik élénk idején szerencsések voltunk ide eljutni.

A Dobrinon lakóktól tudom, hogy ők ezelőtt 4 évvel láttak először lábszánkókat és minket akkor nagyon megbámultak; de mint afféle ügyes furni, faragni és a fával bánni tudó emberek, a mi lábszánkóink nyomán, saját maguknak készítettek ilyeneket és idei gyártmányaik már oly tökéletesek, hogy a mi drága pénzen beszerzett skiünktől alig különböznek. Míg régebben az erdőőrök és erdőszolgák hókosarakkal (hóráfokkal) igen nehézkesen, fáradságosan és lassan jártak a nagy hóban, addig most a kényelmes lábszánkókon gyorsan siklanak tova és szemleútjaikon, munkájuk közben, vagy a nemesvad gondozására felállított etetőhelyek meglátogatására, téli közlekedési eszköznek most kizárólag csak a skiket használják. Általában Dobrinon most már mindenki, még az asszonyok és gyermekek is skiken járnak, s bizonyára meg fogjuk érni nemsokára azt az időt, a midőn a havasi oláh lábszánkóm éreszkedik le a síkságon levő falvakba. Különben a közeli nagyterjedelmű kincstári erdőségek személyzete néhány év óta szintén el van már lábszánkókkal

látva, sőt a tél folyamán a katonaság egyes skikülönítményei is jártak már fenn a hegyek között lábszánkó gyakorlatokon.

Utunk visszafelé csak eleinte volt kellemes, később az ég egyre jobban beborult, ólomszürke színt váltott és nemsokára havazni kezdett. Nagy hó-pelyhek hullottak elég sűrűen, úgy hogy az idejövet vágott skinyomok csakhamar eltűntek, ehhez járult az a kellemetlenség is, hogy a frissen hullott hó nagyon tapadós és ragadós, úgy hogy megint csak nagy küzdelmek árán, lábszánkó-talpaink gyakori parafinezése közben tudtunk tovább haladni. Folytonos havazásban esti 6 órára értünk vissza a Dobrinba, hol a mai sok fáradság után, a kényelmes pihenés nagyon jól esett. Hiszen e napon 11 órán át megszakítás nélkül folyton lábainkon voltak lábszánkóink és ez idő alatt leülni sehol sem tudtunk; mindazonáltal egyikünk sem bánta meg, hogy e felette érdekes, valóságos északsarki expedícióban részt vett.

A következő napot csak kisebb lábszánkó-gyakorlatokra használtuk és a déli, valamint kora délutáni órákban pihentünk. Dél előtt azonban pár órát megint csak ezeken a páratlanul szép, havas hegyoldalokon töltöttük, hiszen azért jöttünk ide, hogy minél többet tartózkodjunk künn a szabadban, a nagyszerű természet bájos ölében, De meg is látszott arcunkon az éles havasi levegő s napfény hatása, mert úgy lesültünk, mint akár a legforróbb nyáron.

Következő napra újra nagyobb szabású tervünk volt. Ugyanis ekkor a Lópatak és a Súlyom völgye között aláhuzódó gerincvonulat közepe táján, a Dobrintól körülbelül 5 km. re fekvő, Intre er nevű nagyterjedelmű, meredek havasi rétre akarunk skigyakorlatokra kimenni. Reggeli után 7 órakor a nap már egész pompájában az égen volt és mi a dobrini réten, valamint a sűrű fenyveserdőben vezető, lassan aláereszkedő, lankás úton igen kellemesen és gyorsan csúsztuuk alá, a már csak 1370 m. magasságban fekvő, kiszemelt gyönyörű területre. Útközben rendkívül sok őz és szarvas nyomot láttunk, valamint illatos szénával telerakott etető helyeket érintettünk. Kiérve a fenyőerdő közepén elterülő e bájos tisztásra, mindenekelőtt a hegyvonulat gerincéről élvezhető páratlanul szép kilátást élveztünk. Ott láttuk a messzi háttérben az Öreghavas hosszú vonulatát, előtte pedig a mély, sötét fenyvesekkel borított Súlyom- és Járavölgyet meredek oldalaival. Azután a hegyoldal északi lejtőjén nagy mélységre lenyúló havaslejtőn egymásután nagy gyorsasággal lefelé csúsztunk. Gyönyörű látvány az, minőn az előttünk levő a tetőről elindul, szép tartással lesiklik, néha a lejtőgörbülése folytán szemünk elől rövid időre eltűnik, majd alább újra előkerül és most már mint apró, kis távoli fekete folt mozog tovább a fehér alapon, vagy nagy ívalakú kanyarodóval megáll. Ekkor utána indulunk mi is és alig 1—2 percnyi idő alatt, a tisztás alsó részén, a fenyőerdő szélén újra összetalálkoztunk. Magasságmérőnk ekkor 80 méter magasságkülönbséget mutatott, amit ily rövid idő alatt tettünk meg.

A mai délelőtt folyamán e lejtőn legalább 8—10-szer visszamásztunk és mindig újabb és újabb élvezetek közben ereszkedtünk azon alá. Azonban a melegen tűző nap újra elrontotta e szórakozásunkat, a havat meglágyította és egyre tapadóbbá tette, úgy hogy 12 óra felé elfáradva, a fenyőerdő szélén magányosan kiugró terebélyes fenyőfa alá, a hóra fektetett fenyőgalyakból készített pihenőhelyre leültünk, hol a napon sütkezve költöttük el magunkkal hozott villásreggelinket. Miután a hó egyre lágyabb lett, elhatároztuk, hogy a Dobrinba hazatérünk. Azonban még csak most következett a legnagyobb kellemetlenség; a hó annyira tapadóssá vált, hogy helyenként arasznyi vastag tömegekben tapadt lábszánkóinkra s azokról alig volt eltávolítható, ezért a haladás természetesen nagyon fárasztó. Egyes legrosszabb helyeken kénytelenek voltunk lábszánkóinkat levetni és azokat vállunkon cipelve, vagy szán módjára magunk után húzva, a magas hóban egymás nyomába lépve gyalog tovább gázolni. Ez bizony keserves és igen fáradságos út volt, de miután mást

nem tehattunk, ezen is át kellett esni. Így csak 3 óra után érkeztünk vissza a Dobrinba és kissé megkéséett ebédünket is csak ekkor költöttük el. Annál kellemesebb volt azonban az ebédutáni pihenés és alvás, mely a sok fáradtság miatt bizony az esti szürkület bekövetkeztéig is eltartott. Mire felébredtünk a nap már aláhanyatlott és a telehold bűvös-bájos fényvel árasztotta el a hólepte fenyőerdőt és a messzeterjedő hósivatagot.

Újra kedvet kaptunk a teljesen keményre fagyott hó hátán való kellemes csúszásra. Kimentünk a közeli Dobrini-tető nagy térségére és itt még egy pár órán át a legkitünőbb minőségű hóban, mesébe illő gyönyörű holdvilágnál, hihetetlen, szélvészszerű gyorsasággal csúsztunk alá a mélységekbe. Valóban ez a skigyakorlat volt valamennyi eddigelé élvezett közül a legszebb, legregényesebb, örökre felejthetetlen! Csak későn, jóval 9 óra után, tértünk haza vacsorára, ami természetesen kimondhatatlanul jól esett.

Következő napon, a havasok közt eltöltendő utolsó nap reggelére ébredtünk; gyors csomagolás és reggelizés után, már 7 órakor megindultunk hazafelé és pedig ugyanazon az úton, melyen feljöttünk, mert a lábszánkóknak ez a legalkalmasabb. Már a dobrini tetőn hűvös nyugati szél fogadott, mely a Skoboris oldalán még fokozódott, de ez a szél a vékony felhőtakarót csakhamar szétszaggatta, a felhőket elützte, úgy hogy a reggel későbbi óráiban megint derült, napos szép időnk volt. A Skoboris oldalán nagy félkörben lefelé kanyarodó úton hihetetlen gyorsasággal lecsúsztunk, úgy hogy nemsokára elérjük a Dobrintól 4 kilométerre fekvő kis lapos tisztást, melyen Ferenczy Ferenc főerdőőrrel, ki minket eddig elkísért és minden útunkon állandóan velünk volt, szívélyes búcsút vettünk, megköszönve sokszoros fáradozását és tovább már csak két csomaghordó erdőszolga kíséretében folytattuk útunkat. Sietnünk kellett, hogy még hűvös időben, mielőtt a hó nagyon megpuhulna messzire jussunk, mert amint előre látható volt, a mai tavaszi, meleg időben a hó minősége megint nagyon el fog romlani. Úgy is történt. Már 10 óra felé sok helyt ragadni kezdett a hó, a mélyebben fekvő napos, meleg oldalakon pedig valóságos vizes kásává alakult a hótömeg felső része, mely azonban lábszánkázásra megint alkalmasabb volt, mert nem ragadt annyira, jobban összeállott és a lábszánkók eléggé tűrhetően csúsztak benne. Gyönyörködve a szép természetben, megfigyelve annak lassú tavaszi ébredését, mely egynehány havasipinty és fenyőrigó vidám énekében nyilvánult meg, továbbá élvezve a minduntalan feltáruuló nagyszerű kilátást, lassanként a hegyvonulatok alacsonyabb külső részébe jutottunk ki, hol a hótakaró egyre vékonyabb lesz és az emberi lakóházak szaporodnak. A Testes hegy északi oldalán levő, Kolozsvárra is látható magas nyeregalakú hágón, pihenőt tartottunk és innen vettünk búcsút az erdőrengetegekkel borított hegytömegek tengerétől.

Keletre fordulva tekintetünk a síkságban vész el és a tiszta, átlátszó levegőben, amott a távolban egészen jól felismerhetjük Kolozsvár épületeit.

Ezután már csak rövid úton haladhattunk skiken, mert a Prislop hegy napnak kitett déli oldalán azalatt az öt nap alatt, mialatt a hegyek közt jártunk, a hó nagyrésze elolvadt, így azután a prislopi korcsmáig hátralevő egy és fél km. utat már gyalog kellett megtennünk. 12 órakor érkeztünk ide, ahol az előre megrendelt kocsni már várt reánk, úgy hogy útunkat az utolsó hegyről lefelé, nagy hóolvadás, vizes, sáros, fellágyult úton már kocsin tehattuk meg.

Két órakor Magyarfenesre, Taszler Rezső uradalmi inspektor úr házába értünk, kinek barátságos meghívására az ebédet ott költöttük el és ekkor újból alkalmunk nyílt az ő nagy szívességét személyesen is megköszönni. Csak a késő délutáni órákban indultunk el innen és 6 órakor érkeztünk meg Kolozsvárra kissé fáradtan, de a legszebb, felejthetetlen kedves emlékekkel telve.

Útazás Boszniában.

Írta: dr. Szádeczky Lajos.

I.

A dalmát partokon végig.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület a múlt év nyarán társaskirándulást tervezett Boszniába, de az a közbejött képviselőválasztások miatt elmaradt. Négyen azonban a nyár végén mégis neki vágunk s megtettük a tervezett kirándulást: a dalmát partokon végig Montenegróig s onnan vissza Hercegovinán és Bosznián át, bekalandozva a főbb útvonalakat.

Útazásunk a bosnyák kormány különleges pártfogása alatt történvén, rövid idő alatt sokat láttunk, tapasztaltunk és gyönyörködtünk, rendelkezésünkre állván mindaz a hivatalos támogatás és kényelem, ami Boszniában feltalálható.

Útunkra aug. 4-én indultunk Kolozsvárról 3 orvosdoktor társammal⁴ tehát véletlenségből egész egészségügyi tanáccsal.

Augusztus 6 án reggel a horvátországi kopár Karszt-tetőkről feltárukt előttünk a gyönyörű kis magyar tenger, a *Fiumei öböl*. Délután már *Abbázia* s a vele összefüggő *Volosca* ciprusligeteiben bolyongtunk, kelleines, magyar baráti körben. Másnap Fiuméből a régi királyi kikötőbe, *Portoré*-ba rándultunk ki az itthoni illuziókat keltő „*Szamos*“ hajón. A délutánt a Maltempo-csatorna partján viruló *Cirkvenica*-fürdőben töltöttük, ahol a nagyszálló kávéházában egy kolozsvári, most budapesti szép asszony mulattatta a társaságot vig magyar dalokat zongorázva.

Aug. 9-én a „*Pannonia*“ gőzhajón indultunk a dalmát partokon lefelé.

Aki még nem járt tengeren, el sem tudja képzelni azt a gyönyörűséget, amit a tengeri út okoz. Petőfi erre is elmondhatta volna, hogy „börtönéből szabadul sas lelkem, ha a tenger végtelenjét látom.“ A fedélzeten a hajó orrában ülve el-elmerengünk, amint a hajó éke a sötétzöld habokba vágja magát, fehér hullámtaréjakat korbácsolva fel. A könnyű szellő lágyan simogatja homlokunkat. Érezzük, hogy arcunk városias színe miként kap bronzszínű patinát, ami a passzionátus tengeri utazóknak egyik fő-főbűszkeségük.

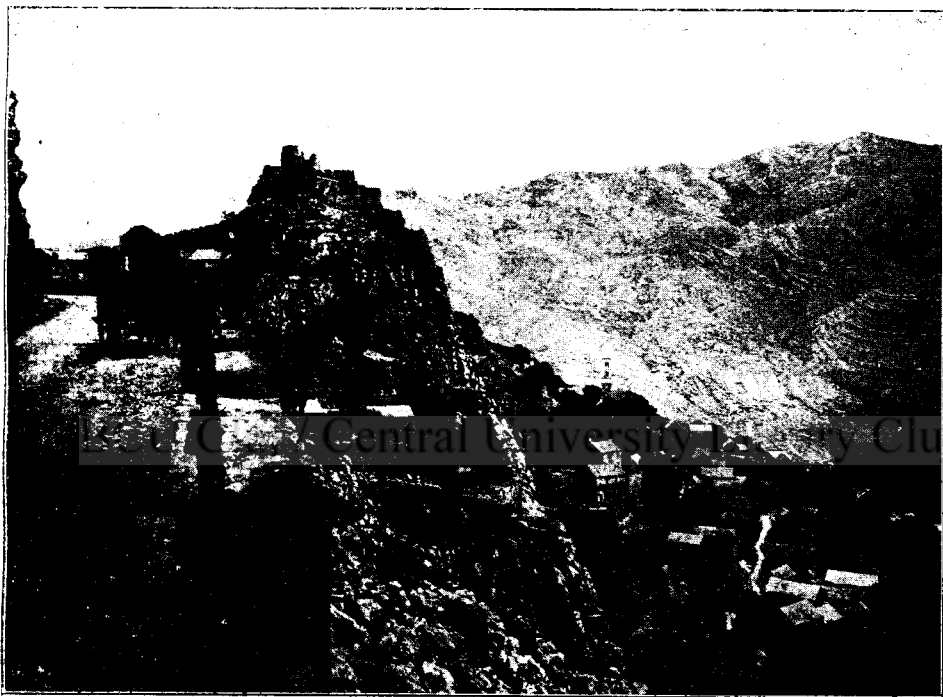
Az útazás újabb és újabb látványossággal kínálkozik. Reggelenként a delfinek ugránozdása és versenyfutása a hajó körül szórakoztat. Majd Fiume lassanként elmosódó látképe nyújt bájos panorámát. A háttérben kopár sziklafalak fehérlenek, mintha hófedte havasok lennének. A tenger vize sem egyhangú és kietlen látvány: a hullámok játéka változatos és káprázatos, a távoli fehér habok mintha fehér tanyák volnának az alföldi pusztaság zöld tengerében. A véletlen még úszó káposztafejeket is hoz útunkba, valamely szerencsétlenné vált hajórakomány áldozatait.

Nemsokára elnyelte hajónkat a *Veglia* és *Cherso* szigete közötti *Canale di Mezzo*, két oldalt a szigetek fátlán, szürke homoktengerével, itt-ott (főképp alább, a kisebb szigeteken) sötétzöld ciprusfák, szőlőültetvények és déli növények változatos képeivel. A *Quarnerolo-öböl* apró szigetei: *Arbe*, *Pago* stb. már Dalmáciához tartoznak s nemsokára előttünk áll a dalmát főváros, *Zára* tengerparti palotásorával.

A dalmát partok magyar embernek nemcsak természeti szépségeikkel s a régi olasz művészet remekeivel, hanem a magyar történeti emlékekkel is

bőven kínálkoznak. 1100-tól 1500-ig történelmünk nevezetes eseményeinek szolgálták színhelyéül ezek a városok és a hátuk megetti partszegély, a mi az érdeklődésünket állandóan foglalkoztatja. Zárában a magastornyú, románstíliú díszítményekkel gazdag *dómban* Dalmáciát meghódító Könyves Kálmán királyunk óta sok magyar király, hadvezér, tudós és utazó fordult meg 800 év óta. *Szent Grisegono* régi templomának ma is főkincse és látványossága *Szent Simon*-nak művészi domborművekkel épített ama hatalmas ezüstkoporsója, melyet Nagy Lajos királyunk felesége, a bosnyák Erzsébet csináltatott Zára védőszentjének. Mellette a szentély falán ma is élénk színekben ragyog az a hatalmas nagy olajfestmény, amely Szent Simon csodatételét ábrázolja a magyar királynéval, aki a képen számos magyar díszruhás alakkal van körülveve.

Tovább utazva *Sebenicoban*, melynek közelében a Kerka folyó ritkaszép

CLISSZA-VÁRA.

vívezései vannak (én már máskor láttam), most csak a régi *dómot* nézzük meg, gyönyörű szép renaissance-oszlopaival, díszítéseivel.

Spalaton főként Diocletian császár hatalmas palotájában és az ő mauzoleumból átalakított remek székesegyházban gyönyörködtünk. Curiosumként említtem meg, hogy IV. Béla királyunk két leánykájának kőkoporsója, melyet pár évvel ezelőtt a keresztelő kápolnában láttam, most a restaurált főtemplom portáléja felett szabadon álló fülkében van elhelyezve. A régi pogány császári mauzoleumban legalább keresztény királylányok hamvai emlékeztessenek a remek műemlék eredeti rendeltetésére. Spalatából kirándultunk a magas sziklafalakon emelkedő *Clissa várba*, ahová a tatárjárás elől IV. Béla királyunk menekült volt. Visszajövet a régi római főváros, az avarok által elpusztított *Salona* romjai között fogyasztottuk el a szójáték kedvéért utolsó magyar szalonánkat. Visszatérve kirándulásunkból alig tudtunk szállodánkba jutni az ünneplő néptömegetől, mely a bosnyák tartománygyűlés alelnöke, *Mandić* mosz-

tári képviselő tiszteletére gyűlt össze, ünnepelvén harsány zeneszóval a horvát testvériséget. A horvátok legújabb ábrándképéből, a trializmusból, itt kaptuk az első ízelítőt, amivel azután is lépten-nyomon találkoztunk.

Tengeri útunk legutóbbi változatossága az volt, hogy Zárától Spalatóig kisebb tengeri hajón folytatva útunkat, a montenegrói királyi ünnepekre szállított kőbányai söröshordók között és felett kellett átjárnunk a hajó egyik végéről a másikra, egy kecskenyájjal is együtt útavván. Azelőtt a Pannonián együtt utaztunk (mert gyorsgőzös szállította) azzal a sötét lipicai lóval, melyet királyunk küldött ajándékkul a montenegró új kollegának.

Spalatótól ismét gyorsjáratú gőzökre szállottunk augusztus 10-én éjjelkor. Hajnalban *Ragusa* gyönyörű sziklás partjai és bástyafalai gyönyörködtek, szembe a bájos kis Lacroma szigetével, ahol a balvégzetű Miksa főherceg,

CATTAROI-ÖBÖL.

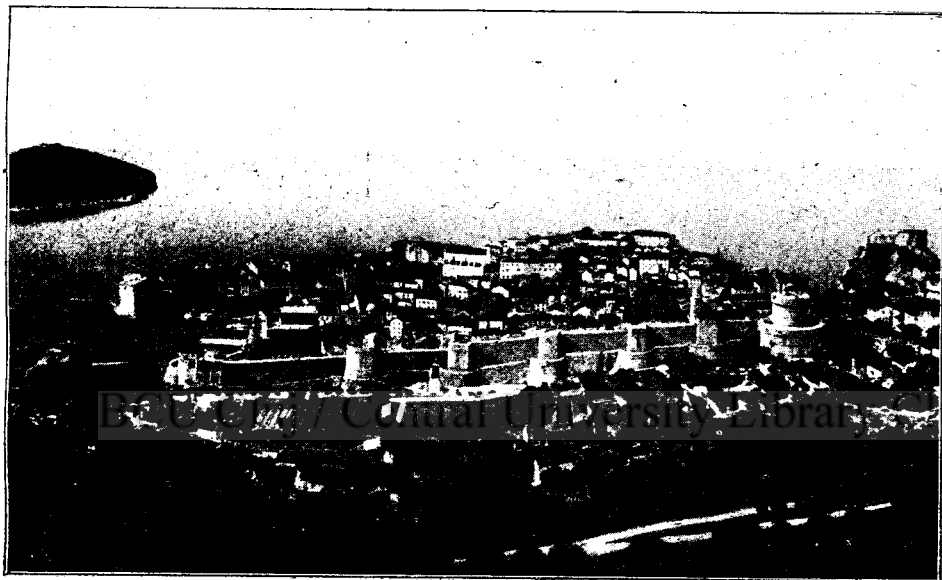
mexicói császár palotájában Rudolf trónörökösünk töltötte mézes heteit. E földi paradicsom most királyunk adományából a domokosrendi szerzeteseké.

A szigetvilág öblei közül a nagy nyílttenger (mare morto) víztükrére érve, a hullámverés mindinkább növekedett s a *Cattaroi-öböl* bejárásánál hajónk már ugyancsak járta a hullámtáncot. A ragusai félsziget csúcsa (a Punto d' Ostro) vidéke különben is ismeretes tengeri áramlatairól, melyek a hajókat rendszeren megtáncoltatják. Erős részünk volt benne most is, de a mi kis társaságunk vitézül kiállotta az erős próbát, dacára a számos rossz példaadásnak, amit körülöttünk a tengeri betegek produkáltak. A kellemetlen érzést, melyet az erős hullámozás okozott, bőven kárpótolta nemsokára a vadregényes és igazán festői szép *Cattaroi-öböl* körképe, mely minden percben szebbnél-szebb panorámával lepi meg az utazót. *Krivošie*, majd *Montenegro* égbenyúló hófehér sziklabércei, alattok a tengerparton sötétzöld ciprusligetek, ezek között ragyogó városkák, a félszigetek, öblök és szorosok változatos alakulatai és fordulatai olyan festői képet nyújtanak, amiben a szem és lélek nem győz eléggé gyönyörködni.

Hát még midőn a második, illetőleg harmadik öbölhajlat legfelsőbb szögletében élénk fárul a montenegrói szürke kopár bércek aljában lappangó vadregényes kis *Cattaro*, ez a bájos sziklaváros, mint egy parti fecske-fészek a meredek hegyek lábánál. Felette egyrészt szirtfokon álló várbástyája, másrészt a meredek hegyoldalon kacskaringós, 20—30 szerpentines országút, mely a tényleg fehér, de névleg *Fekete hegyek* országába vezet, olyan ritka kép, amilyen a maga nemében nincs több a világon.

Öt évvel ezelőtt még hosszantartó, fáradságos utazás volt a Lovce-hegy sziklái közt kanyargó szerpentinakon Montenegro fővárosába, Cetinjébe jutni. Ma már a hajóállomásnál ott vár az automobil mely 1 óra alatt felröpit a magas hegyország határára s onnan egy-két óra alatt Cetinjébe.

A cattaroi-öböl varázsa annyira megszállta lelkünket, hogy visszatérő útunkban kiszálltunk annak egyik kies pontján *Castelnuovoban* s onnan átmen-

RAGUSA.

tünk *Zelenika* tengeri fürdőbe, melyet egy magyar nyugalmazott kapitány alapított s most özvegye tartja fenn. Itt abban a ritka látványosságban volt részünk, hogy az osztrák-magyar tengeri flotta szemünk előtt tartotta nyári hadgyakorlatát, lövési próbáit és este együtt vacsoráztunk a hajóhad tisztikarával. A tengerifürdőt természetesen itt sem engedték el, ha már végig fürödtük a dalmát partokat.

Aug. 12-én egyelőre búcsút vettünk a tengertől és vasúton indultunk Ragusa felé vissza.

Hercegovina itt keskeny földszívi területtel egész a Cattaroi-öbölhöz ér. Ennek területén a regényes, sziklás *Sutorina* földjén jöttünk végig vonaton, hatalmas sziklafalak oldalán kanyarogva. A szédítő mélységek a gyöngébb idegzetet ugyancsak próbára teszik. Köztünk is volt, akit a mély szakadékokba letekintve szédület fogott el. Ragusába leereszkedve még egyszer átestünk e hajmeresztő élvezeteken. Jó előkészület volt a további hercegovinai utazáshoz.

Raguzában igen kellemesen töltöttünk két pihenő napot tengeri fürdőzéssel, a várfalakon és régi bástyákon sétálással, kirándulással Lacroma szigetére. Az Imperial nagy szálló a legkényesebb ízlést is kielégítheti. Parkja

tündér-paradicsom, óriási pálmáival, oleánder fáival, több méteres agavé és kaktusz törzseivel. Mint klimatikus gyógyhely méltán örvend kiváló hírnévnek. Ami nekem leginkább feltűnt, az volt, hogy a nagyhorvát propaganda megnyire elharapódzott itt az utóbbi években és mennyire tolakodóan lép fel e régi kis olasz köztársaságban, az olasz renaissance klasszikus falai között is. A rektorok ódon palotájának oszlopcsarnokos termeiben a horvát szó már-már kiszorítja az olaszt. Ottlétünk alkalmával a horvát „Szokol“ tornaegyesület tartotta ott ünnepélyeit és felvonulásait nagy zajjal, lengő zászlókkal, énekekkel, felferve a kedves kis város máskor kellemes csendjét lármás tüntetésekkel s horvát nemzeti színekkel vonva be házat, sátort, villanykörtét, ha lehetne még a tengert és eget is. A képes-levelezőlapokon is az első helyen éktelenkedik az új keletű *Dubrovnik* városnév s csak alatta szerényen húzódik meg a kétezeresztendősi ősi *Ragusa*.

Sic transit gloria mundi!

Egyesületi élet.

E. K. E. összejövetel. Folyó év április hó 6-án tartotta az Erdélyi Kárpát-Egyesület a Pannonia szálló külön éttermében rendes havi összejövetelét. Jelen voltak: Schönberg Miksa, Lázár J. Ödön, Sövegjártó Ferenc, Hevesi József, dr. Szentkirályi Ákos, Puskás Béla, Regius Arthur, Tomán Béla, Oberding Antal, Karl Béla, Adorján János, Csizbegyi Sándor, Spáda János, Kiss Albert, Madari Zoltán, Pap Kristóf, dr. S. Kovács József és M. Kovács Géza E. K. E. főtitkár. Az összejövetelen megbeszélés tárgyát képezte az egyesület által rendezendő nyári kirándulások tervezete. Egyben a főtitkár jelentést tett a tagok előtt az utolsó összejövetel óta történt egyesületi eseményekről és felhívta a társaság figyelmét a folyó hó 10-én rendezendő előadásra, amelyen a Czárán emlék javára Melitskó Frigyes máv. főfelügyelő zongorán magyar népdalokat fog előadni, dr. Cholnoky Jenő egyetemi tanár pedig mintegy 100 darab zines vetített kép bemutatása mellett természeti szépségeinket fogja ismertetni.

Felolvasás Boszniáról. Folyó év április hó 5-én dr. Szádeczky Lajos központi alelnök mintegy 100 drb. zines vetített kép bemutatása mellett

az Egyetem központi épületének dísztermében az egyesület céljaira beőpődíjas felolvasást tartott. A felolvasás igen szépen sikerült és a szép számban megjelent közönség tapsviharral és éljenzéssel jutalmazta az előadót. A nagyértékű előadást lapunk más helyén többérszre felosztva közölni fogjuk.

E. K. E. estéje. Április hó 10-én tartotta meg az egyetemi aulában az Erdélyi Kárpát-Egyesület ez évben már második felolvasó-estélyét, mely hangversennyel volt egybekötve. Melitskó Frigyes máv. főfelügyelő zongorán magyar népdalokat játszott nagy hatással. Két dalsorozat között dr. Cholnoky Jenő egyetemi tanár előadást tartott Czárán birodalma címen, Erdély legszebb mészkővidékeiről fölvetett érdekes képek bemutatásával. Szemléltető képeken és ábrákon ismertette a víz munkáját, mely a mészkőterületeken a legérdekesebb formákat és alakulatokat hozza létre. Különösen érdekes volt az előadásnak az a része, mely a barlangképződést magyarázta meg. Ugy a kiváló zongorajátékost, mint a tudós és közkedvelt előadót hálás tapsokkal jutalmazta a szép számban összegyűlt előkelő közönség.

Főszerkesztő: dr. Szádeczky Lajos. Felelőszerkesztő: M. Kovács Géza.

